

PLAN WYNIKOWY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE na rok szkolny 2022/2023

Dla Branżowej Szkoły Zawodowej

Temat	Zagadnienia	Wymagania podstawowe Uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:
Rozdział I. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej			
1. Zasady ustroju w Konstytucji RP	Zapoznanie z zasadami ustrojowymi na podstawie Konstytucji RP, ustawy zasadniczej.	– wyjaśnia pojęcia: ustrój państwa, ograny władzy publicznej, ustawa zasadnicza, preambuła – wymienia zasady demokratycznego państwa: konsytucjonalizmu, podziału władz, praworządności – wyjaśnia znaczenie nazwy państwa „Rzeczpospolita”	– omawia najważniejsze zasady zawarte w Konstytucji: unitarnej formy państwa, zwierzchnictwa narodu, gwarancji praw i wolności jednostki, republikańskiej formy rządów, pluralizmu, decentralizacji i samorządności, społecznej gospodarki rynkowej – wyszukuje poszczególne zasady ustroju naszego państwa w Konstytucji z 2 kwietnia 1997 roku – charakteryzuje ustrój Rzeczypospolitej Polskiej – przygotowuje projekt preambuły statutu szkoły uwzględniający w niej tradycje oraz wartości, jakimi ona się kieruje – przygotowuje projekt I rozdziału konstytucji fikcyjnego państwa, na przykład Wyspy Wszelkiej Pomyślności
2. Formy demokracji bezpośredniej	Omówienie form demokracji bezpośredniej w RP.	– wyjaśnia pojęcia: referendum ogólnokrajowe, lokalne, gminne, demokracja bezpośrednia, pośrednia, umowa międzynarodowa, ratyfikacja, konsultacja prowadzona obligatoryjnie, konsultacja prowadzona fakultatywnie, budżet obywatelski, wysłuchanie publiczne, zgromadzenie, sołectwo, osiedle mieszkaniowe – wymienia formy demokracji bezpośredniej:	– wskazuje podobieństwa i różnice między referendum ogólnokrajowym a lokalnym – omawia formy demokracji pośredniej: aktywną działalność obywateli w partiach politycznych, związkach zawodowych, stowarzyszeniach, pisanie listów i petycji, organizowanie legalnych manifestacji, uczestniczenie w konsultacjach społecznych – określa, z czyjej inicjatywy może być przeprowadzone referendum lokalne i co jest jego przedmiotem, czego dotyczy

		referendum ogólnokrajowe, referendum lokalne, obywatelska inicjatywa ustawodawcza, Zgromadzenie – rozróżnia demokrację bezpośrednią od demokracji pośredniej	– charakteryzuje formy udziału obywateli w życiu publicznym: obywatelską inicjatywę ustawodawczą, konsultacje społeczne, wysłuchanie publiczne, zgromadzenie – ocenia, czy Polacy mogą wpływać na decyzje osób sprawujących władzę w państwie – wyjaśnia, na czym polega budżet obywatelski i jego racje funkcjonowania
3. Prawo wyborcze	Analiza zróżnicowanego prawa wyborczego w RP do sejmu i senatu.	– wyjaśnia pojęcia: głosowanie w wyborach i referendach, czynne i bierne prawo wyborcze, zasada powszechności, tajności, równości, bezpośredniości, proporcjonalności, większości – przedstawia działania, jakie prawo wyborcze przewiduje w celu urzeczywistnienia zasady powszechności głosowania – wyjaśnia znaczenie zasady tajności głosowania – omawia czynne i bierne prawo wyborcze	– charakteryzuje najważniejsze informacje dotyczące głosowania i pracy obwodowej komisji wyborczej – porównuje ordynację proporcjonalną i większościową – na podstawie tekstu wskazuje wady i zalety ordynacji proporcjonalnej i większościowej – przedstawia własne stanowisko dotyczące ordynacji proporcjonalnej i większościowej i je uzasadnia
4. Władza ustawodawcza	Uporządkowanie wiedzy na temat władzy ustawodawczej w RP.	– wyjaśnia pojęcia: sejm, senat, parlament, zasada permanencji, Marszałek Sejmu RP, Prezydium Sejmu RP, Konwent Seniorów, komisja sejmowa, komisja śledcza, Marszałek Senatu RP, Prezydium Senatu RP, Konwent Seniorów, klub poselski, klub senatorski, koło poselskie, kworum, większość zwykła, większość bezwzględna, większość kwalifikowana, mandat przedstawicielski, mandat wolny, immunitet parlamentarny, materialny, formalny, zasady etyki poselskiej, funkcja ustrojodawcza parlamentu, funkcja ustawodawcza parlamentu, wotum zaufania, wotum nieufności, absolutorium, zapytania i	– charakteryzuje funkcje komisji śledczej i podaje przykłady – omawia zasady etyki poselskiej – rozróżnia kompetencje sejmu i senatu – charakteryzuje najważniejsze uprawnienia kreacyjne sejmu – omawia elementy funkcji kontrolnej sejmu: wotum zaufania, wotum nieufności, absolutorium, zapytania i interpelacje poselskie, informacja bieżąca i pytania w sprawach bieżących, proces ratyfikacji umów międzynarodowych – określa i omawia status posła i senatora – analizuje funkcję ustrojodawczą i funkcję ustawodawczą parlamentu – argumentuje, czy immunitet chroniący posłów i senatorów przed odpowiedzialnością karną powinien być zniesiony – analizuje trzy rodzaje większości: zwykłą, bezwzględną oraz

		interpelacje poselskie, informacja bieżąca i pytania w sprawach bieżących, proces ratyfikacji umów międzynarodowych, funkcja kreacyjna sejmu, Zgromadzenie Narodowe – omawia strukturę władzy ustawodawczej w Polsce – wymienia okoliczności skrócenia kadencji sejmu – omawia rodzaje komisji sejmowych – przedstawia organy sejmu i senatu – wymienia podmioty, którym przysługuje prawo inicjatywy ustawodawczej – wyjaśnia okoliczności zwołania Zgromadzenia Narodowego w RP	kwalifikowaną
5. Władza wykonawcza – Prezydent RP	Usystematyzowanie wiedzy na temat głowy państwa – Prezydenta RP.	– wyjaśnia pojęcia: Prezydent RP, kolegalność, legitymizacja władzy, odpowiedzialność polityczna i karna, kompetencje prezydenta, arbiter, uprawnienia, kontrasygnata, ordynacja wyborcza na urząd prezydenta, kadencja prezydenta, prerogatywy, głowa państwa – wymienia Prezydentów RP od 1990 roku – wyjaśnia, jaki zakres uprawnień posiada prezydent wobec Rady Ministrów, władzy ustawodawczej i sądowniczej, a także w zakresie stosunków zagranicznych, bezpieczeństwa i obronności	– charakteryzuje procedurę wyboru Prezydenta RP w wyborach: powszechnych, równych, bezpośrednich, większościowych i w głosowaniu tajnym – przedstawia trzy zasadnicze funkcje prezydenta – wymienia powody wcześniejszego zakończenia urzędowania przez Prezydenta RP – na podstawie danych przedstawionych w tabeli oraz na wykresie dokonuje analizy poziomu legitymizacji społecznej władzy poszczególnych Prezydentów RP – charakteryzuje kadencję prezydenta od złożenia przez niego przysięgi wobec Zgromadzenia Narodowego do dnia, w którym upływa pięć lat od dnia objęcia prezydentury – uzasadnia, czy forma wyborów (ich powszechność) ma znaczenie dla pozycji ustrojowej Prezydenta RP – analizuje zakres odpowiedzialności prezydenta
6. Władza	Przybliżenie	– wyjaśnia pojęcia: Rada Ministrów (rząd),	– charakteryzuje kompetencje Rady Ministrów i Prezesa Rady

wykonawcza – Rada Ministrów	wiedzy na temat sprawowanej władzy wykonawczej w RP – Rady Ministrów.	organ kolegialny, Prezes Rady Ministrów, premier, wiceprezes, minister, wotum zaufania, exposé, rząd większościowy, rząd mniejszościowy, konstruktywne wotum nieufności, administracja rządowa, administracja zespolona, administracja niezespolona – wymienia podstawowe działy administracji rządowej – omawia przypadki ustąpienia w całości Rady Ministrów – wyjaśnia i omawia podstawowe zadania wojewody – wymienia ministerstwo odpowiedzialne za edukację w RP	Ministrów – przedstawia skład Rady Ministrów jako organu kolegialnego: prezes Rady Ministrów, wiceprezesi, ministrowie oraz przewodniczący komitetów – wyjaśnia, kto wchodzi w skład rządowej administracji centralnej: Prezes Rady Ministrów, Rada Ministrów, ministrów oraz centralne organy administracji rządowej – określa rolę wotum nieufności w procesie odpowiedzialności politycznej członków Rady Ministrów przed sejmem – analizuje procedury powoływania i odwoływania Rady Ministrów – charakteryzuje zadania Rady Ministrów i podaje przykłady – analizuje procedurę odwołania całego rządu, co wymaga konstruktywnego wotum nieufności, czyli imiennego wskazania nowego kandydata na szefa rządu – uzasadnia znaczenie wygłoszonego przez premiera exposé w sejmie i wotum zaufania rządowi
7. Samorząd terytorialny w RP	Zrozumienie idei decentralizacji władzy w RP. Zapoznanie z samorządem terytorialnym.	– wyjaśnia pojęcia: samorządność, samorząd, podział administracyjny, organ stanowiący, organ wykonawczy, organy gminy, wójt, burmistrz, prezydent miasta, sołectwo, dzielnica, organy powiatu, województwo, infrastruktura społeczna, techniczna, bezpieczeństwo publiczne, ład przestrzenny i ekonomiczny, subwencje, zadania zlecone, dotacje docelowe, administracja samorządowa, samodzielność finansowa, dochody własne, podatki lokalne, organy nadzoru, regionalne izby obrachunkowe – wymienia organy gminy, powiatu i województwa – podaje kompetencje wójta, burmistrza, prezydenta miasta – omawia kompetencje zarządu województwa	– rozróżnia rodzaje samorządów – analizuje mapę administracyjną Polski na województwa – określa rolę sołectwa w samorządzie terytorialnym – charakteryzuje zadania poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego z rozróżnieniem na zadania własne i zlecone – wyszukuje w różnych źródłach dochody i wydatki swojej gminy – wyjaśnia, kto sprawuje nadzór nad działalnością samorządu i w jakim zakresie – przygotowuje projekt (folder, plakat, prezentację multimedialną, film) promujący działania wybranego samorządu na poziomie gminy, powiatu, województwa

8. Władza sądownicza	Przedstawienie władzy sądowniczej w RP.	– wyjaśnia pojęcia: sądy, trybunały, wymiar sprawiedliwości, Sąd Najwyższy, izba, ławnik, skarga nadzwyczajna, prokurator generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich, apelacja, kasacja, zasada instancyjności, pierwsza instancja, druga instancja, równość stron, toga z żabotem, niezależność sądów, niezawisłość sędziów, Krajowa Rada Sądownictwa – przedstawia strukturę organizacyjną sądownictwa powszechnego i administracyjnego – wymienia funkcje Sądu Najwyższego – podaje atrybuty władzy sędziowskiej	– rozróżnia sądy powszechne od wojskowych i administracyjnych – omawia przebieg rozprawy sądowej – charakteryzuje zadania sądów powszechnych i administracyjnych oraz Sądu Najwyższego – charakteryzuje gwarancje formalne niezawisłości sędziowskiej – określa rolę ławników w polskim wymiarze sprawiedliwości – przedstawia skład i kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa – uzasadnia, potrzebę niezawisłości sądów i niezależności sędziów – analizuje i uzasadnia, kto może wnieść skargę nadzwyczajną i do kogo
9. Organy stojące na straży praworządności	Przedstawienie roli i zadań organów kontroli i przestrzegania prawa w RP: trybunałów, NIK-u i prokuratury.	– wyjaśnia pojęcia: praworządność, akty niższego i wyższego rzędu, Trybunał Konstytucyjny, kontrola prewencyjna, ustawy, ratyfikacja, spór kompetencyjny, Trybunał Stanu, odpowiedzialność konstytucyjna, delikt konstytucyjny, Najwyższa Izba Kontroli, prokuratura – wymienia organy stojące na straży praworządności w RP – wyjaśnia kwestię kompetencji TK i znaczenie tej instytucji dla funkcjonowania państwa prawa – przedstawia kompetencje NIK i znaczenie tej instytucji dla funkcjonowania państwa	– podaje zadania i obowiązki prokuratury – określa, jakie instytucje i na czyje zlecenie kontroluje NIK – charakteryzuje Trybunał Stanu jako organ kontroli państwa prawa – przedstawia, kto może stanąć przed Trybunałem Stanu – wyszukuje w dostępnych źródłach przykłady orzeczeń o wadliwości aktów prawnych – uzasadnia, czy istniejące instytucje ochrony państwa prawa spełniają swoje zadania – ocenia działalność organów ochrony państwa prawa w RP
10. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej –	jw.	jw.	jw.

lekcja powtórzeniowa			
11. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej – lekcja sprawdzająca	jw.	jw.	jw.
Rozdział II. Prawa człowieka i ich ochrona			
12. Pojęcie i katalog podstawowych praw człowieka	Usystematyzowanie wiedzy na temat pojęcia praw człowieka i katalogu podstawowych praw człowieka.	– wyjaśnia pojęcia: prawa człowieka, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, dyskryminacja rasowa, konwencja praw dziecka, konwencja o prawach politycznych kobiet, prawa i obowiązki człowieka i obywatela, godność człowieka, wolność jednostki, równość, równouprawnienie, poszanowanie praw mniejszości, wolność od tortur, więzienie Guantanamo, RODO, GIODO – wymienia podstawowe dokumenty dotyczące praw człowieka – przedstawia cechy praw człowieka	– omawia katalog podstawowych praw człowieka – omawia prawa i wolności polityczne – charakteryzuje wolności i prawa człowieka – rozróżnia wolności i prawa osobiste od praw politycznych, ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych – wyszukuje poszczególne prawa i wolności człowieka z dokumentów – analizuje prawo do nauki i wynikające obowiązki państwa w tym zakresie
13. Gwarancje przestrzegania praw człowieka w Polsce	Uświadomienie, jakie instytucje gwarantują przestrzeganie praw człowieka w RP.	– wyjaśnia pojęcia: sądy powszechne i administracyjne, apelacja, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, skarga konstytucyjna, Trybunał Konstytucyjny, organizacje pozarządowe, Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, Polski Czerwony Krzyż (PCK), Amnesty International, Maraton pisanie listów, Human Rights Watch, Helsińska Fundacja Praw Człowieka	– przygotowuje projekt plakatu promującego ochronę praw człowieka – na podstawie wzoru zamieszczonego w internecie pisze skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich – przygotowuje pierwszy odcinek filmu otwierający kanał na YouTube, którego tematyką będzie ochrona praw człowieka – opracowuje projekt ulotki zachęcającej do oglądania tego kanału młodzież ze swojej szkoły i innych szkół – uzasadnia znaczenie skargi konstytucyjnej

		– opisuje sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich – przedstawia sądowe środki ochrony praw człowieka w Rzeczypospolitej Polskiej	
14. Europejski system ochrony praw człowieka	Uporządkowanie wiedzy na temat europejskiego systemu ochrony praw człowieka.	– wyjaśnia pojęcia: Organizacja Narodów Zjednoczonych, Rada Praw Człowieka, Karta Narodów Zjednoczonych, Rada Europy, Europejska Konwencja Praw Człowieka, dyskryminacja, Europejska Karta Społeczna, Europejski Trybunał Praw Człowieka, skarga, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE, Wysoki Komisarz OBWE do spraw Mniejszości Narodowych, Unia Europejska, Europejska Wspólnota Węgla i Stali, Parlament Europejski, Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich – przedstawia warunki dopuszczalności skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – omawia prawa obywateli Unii Europejskiej	– na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnia, czy żądania skarżącego były uzasadnione – ocenia, czy zgadza się z wyrokiem Trybunału i jego uzasadnieniem – na podstawie tekstu źródłowego dokonuje analizy zamieszczonego w podręczniku skróconego opisu wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – analizuje, czy skarżący wyczerpał środki krajowe – uzasadnia znaczenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w kontekście Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
15. Przykłady łamania praw człowieka	Przygotowanie uczniów do rozpoznawania łamania praw człowieka.	– wyjaśnia pojęcia: Amnesty International, kara śmierci, łamanie prawa mniejszości narodowych i religijnych, uchodźca, imigrant, łamanie praw kobiet – rozpoznaje rodzaje praw, które były łamane w przypadkach opisanych w podręczniku (osobiste, polityczne, socjalne/ekonomiczne/kulturalne)	– przedstawia listę organizacji pozarządowych, które zajmują się ochroną praw człowieka w różnych częściach świata – określa przykłady łamania praw człowieka zaobserwowane przez różne organizacje pozarządowe – korzystając z różnych źródeł informacji (np. stron organizacji pozarządowych broniących praw człowieka), analizuje przykłady łamania praw człowieka na świecie – uzasadnia, jaki rodzaj praw człowieka złamano (osobiste, polityczne czy socjalne/ekonomiczne/kulturalne) w tych przypadkach

16. Prawa człowieka i ich ochrona – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.
17. Prawa człowieka i ich ochrona – lekcja sprawdzająca	jw.	jw.	jw.
Rozdział III. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej			
18. Pojęcie prawa i normy prawnej	Zapoznanie z pojęciem prawa i normy prawnej.	– wyjaśnia pojęcia: norma społeczna, norma religijna, norma moralna, norma obyczajowa, norma prawna, prawo, prawo pozytywne, przepis prawny, artykuł, paragraf, punkt, obligatoryjność – omawia różnicę między normą prawną a normą moralną	– charakteryzuje podstawowe funkcje i zadania prawa – wyjaśnia znaczenie zasady <i>nieznajomość prawa szkodzi</i> – uzasadnia, jakie mogą być konsekwencje łamania zasady <i>prawo nie działa wstecz</i> , zasady domniemania niewinności, <i>nie ma winy bez prawa, nieznajomość prawa szkodzi</i>
19. Źródła prawa w RP	Zrozumienie hierarchii aktów prawnych i procesu legislacyjnego ustawy obowiązujące go w RP.	– wyjaśnia pojęcia: hierarchia aktów prawnych, konstytucja, ustawa, kodeks, umowa międzynarodowa, <i>pacta sunt servanda</i> (łac. umów należy dotrzymywać), ratyfikacja, akty wykonawcze, rozporządzenia, prawo miejscowe, akty wewnętrzne, uchwała, zarządzenie, procedura ustawodawcza, inicjatywa ustawodawcza, promulgacja ustawy, proces legislacyjny, zasada <i>ignorantia iuris nocet</i> (łac. nieznajomość prawa szkodzi), publikacja aktów prawnych, Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Monitor Polski, Dziennik resortowy,	– uzasadnia szczególne miejsce konstytucji w polskim systemie prawnym – charakteryzuje przebieg procesu stanowienia prawa w Polsce – wskazuje różnice między zwykłą, bezwzględną i kwalifikowaną większością głosów podczas uchwalania ustawy – uzasadnia, jaką moc prawną ma ratyfikowana umowa międzynarodowa względem ustawy – argumentuje, jakie rozwiązanie przyjmuje się w przypadku wzajemnej sprzeczności tych aktów prawnych

		Dziennik urzędowy województwa, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej – omawia proces legislacyjny w Polsce	
20. Podstawowe gałęzie prawa	Uporządkowanie wiedzy na temat podstawowych gałęzi prawa obowiązujących w RP.	– wyjaśnia pojęcia: prawo wewnętrzne, prawo konstytucyjne, prawo karne, prawo cywilne, prawo rodzinne i opiekuńcze, prawa i obowiązki rodziców, obowiązek alimentacyjny, adopcja, opieka, kuratela, prawo administracyjne, prawo pracy, prawo finansowe, prawo europejskie, prawo międzynarodowe prywatne, prawo międzynarodowe publiczne, prawo Unii Europejskiej, prawo kościelne, prawo kanoniczne, prawo zwyczajowe, prawo rzetelności kupieckiej – wyszukuje w internecie przykłady posiłkowego stosowania prawa zwyczajowego w systemie prawa cywilnego	– wskazuje, które gałęzie prawa zawierają regulacje dotyczące następujących spraw: konflikt graniczny między dwoma państwami, udzielenie sakramentu małżeństwa, kompetencje Prezydenta RP w stosunku do władzy sądowniczej, rodzaje i wysokość podatków, zasady odbywania kary pozbawienia wolności, sposoby dziedziczenia, ograniczenie władzy rodzicielskiej, zwolnienie pracownika z pracy – w oparciu o znane przykłady określa, jakiego rodzaju następstwa grożą państwu, które nie przestrzega norm prawa międzynarodowego – analizuje prawo spadkowe w RP
21. Prawo cywilne	Usystematyzowanie wiedzy na temat prawa cywilnego w RP.	– wyjaśnia pojęcia: prawo cywilne, Kodeks cywilny, osoba fizyczna, osoba prawna, czynność prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, pełnoletność, poczytalność, ograniczona zdolność do czynności prawnych, forma pisemna, forma aktu notarialnego, przedstawiciel, pełnomocnik, zobowiązanie, wierzyciel, dłużnik, uprawnienie, wierzytelność, obowiązek świadczenia, dług, umowa zawarta zgodnie z wolą dwóch stron, obowiązek naprawienia szkody, bezpodstawne wzbogacenie, akt administracyjny, współdziałanie z dłużnikiem	– charakteryzuje, w jaki sposób mogą być dokonywane czynności prawne – wyjaśnia, na czym w prawie cywilnym polega zobowiązanie – analizuje możliwe źródła zobowiązań w Polsce – wyszukuje wyrok sądu w sprawie oprysków pola przez rolnika i zatrucia pszczół sąsiada

		– wymienia cztery działy Kodeksu cywilnego: część ogólną, prawo rzeczowe, prawo o zobowiązaniach oraz prawo spadkowe – rozróżnia znaczenie pojęcia osoba fizyczna i osoba prawna, podaje różnice	
22. Prawo rzeczowe i spadkowe	Zapoznanie z prawem rzeczowym, własności i spadkowym w RP.	– wyjaśnia pojęcia: prawo rzeczowe, nieruchomości, rzecz ruchoma, prawo własności, posiadanie, korzystanie, rozporządzanie rzeczą, darowizna, zasiedzenie, dziedziczenie, egzekucja sądowa, współwłasność, użytkowanie wieczyste, służebność, hipoteka, spółdzielcze prawo własnościowe do lokalu, księga wieczysta, zastaw, lombard, spadek, spadkobierca, testament, dziedziczenie ustawowe, przysposobienie, zstępni, wstępni, zachówek – wymienia przykłady dziedziczenia ustawowego – wyjaśnia, w jaki sposób następuje nabycie prawa własności – omawia prawa ograniczające prawa własności właściciela rzeczy	– podaje sposoby nabycia prawa własności w prawie rzeczowym i spadkowym – rozróżnia dziedziczenie ustawowe od dziedziczenia testamentowego – charakteryzuje instytucję zachowku w dziedziczeniu testamentowym – potrafi sprawdzić zapisy w księdze wieczystej danej nieruchomości za pośrednictwem strony internetowej – podaje argumenty za tym, że samo posiadanie rzeczy nie jest równoznaczne z prawem własności – przygotowuje przykładowy testament
23. Postępowanie cywilne	Zapoznanie z pojęciami z zakresu postępowania cywilnego w RP.	– wyjaśnia pojęcia: Kodeks postępowania cywilnego, sądowe postępowanie cywilne, pozew, wydział cywilny, ustalenie ojcostwa, postępowanie pomocnicze, postępowanie egzekucyjne, wierzyciel, dłużnik, komornik, postępowanie pozasądowe, mediacja, mediator, Polskie Centrum Mediacji, Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Wydziale Prawa i Administracji UW,	– charakteryzuje środki odwoławcze przysługujące stronom procesu cywilnego – przygotowuje symulację rozprawy cywilnej na podstawie napisanego wspólnie pozwu według wzoru zamieszczonego w podręczniku – na podstawie zamieszczonego wzoru pisze pozew cywilny – analizuje, czego dotyczy postępowanie egzekucyjne

		Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych, procedury odwoławcze, apelacja, prawomocny wyrok, skarga kasacyjna, zażalenie – wyjaśnia, co regulują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego z 1964 roku – omawia dwa typy postępowania cywilnego: sądowe i pozasądowe	
24. Prawo rodzinne i opiekuńcze	Przybliżenie prawa rodzinnego i opiekuńczego obowiązujące go w RP, uzmysłowienie praw i obowiązków rodziców.	– wyjaśnia pojęcia: prawo rodzinne i opiekuńcze, małżeństwo, konkordat, ubezwłasnowolnienie całkowite, bigamia – wielożeństwo, pokrewieństwo, przysposobienie (adopcja), powinowactwo, unieważnienie małżeństwa, wspólność majątkowa, majątek odrębny, intercyza, ustanie małżeństwa, rozwód, powód, pozwany, separacja, pokrewieństwo w linii prostej, pokrewieństwo w linii bocznej, władza rodzicielska, alimentacja, ograniczenie władzy rodzicielskiej, zawieszenie władzy rodzicielskiej, pozbawienie władzy rodzicielskiej – przedstawia warunki zawarcia związku małżeńskiego – omawia przeszkody zawarcia związku małżeńskiego	– charakteryzuje prawa i obowiązki przysługujące rodzicom, które na nich spoczywają z tytułu posiadania dziecka – wskazuje podobieństwa i różnice między ustawową a umowną wspólnotą majątkową – charakteryzuje prawa i obowiązki rodziców i dziecka – ocenia słuszność postawy prezentowanej przez rodzica na rysunku satyrycznym zamieszczonym w podręczniku – uzasadnia, na czym polega obowiązek alimentacyjny w polskim prawie
25. Prawo karne	Analiza pojęć związanych z prawem karnym w RP.	– wyjaśnia pojęcia: prawo karne, Kodeks karny, Kodeks karny skarbowy, Kodeks karny wykonawczy, Kodeks wykroczeń, zbrodnia, występki, skargi: publicznoskargowe, prywatnoskargowe, sankcje karne, kara grzywny, kara ograniczenia wolności, kara pozbawienia wolności, środki karne,	– wymienia i charakteryzuje prawa ofiary przestępstwa – na podstawie Kodeksu karnego i Kodeksu wykroczeń podaje po dwa artykuły definiujące zbrodnię, występki lub wykroczenie – uzasadnia, czy instytucja świadka koronnego jest korzystna w walce z przestępczością – na podstawie wzoru zamieszczonego w podręczniku pisze i analizuje zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa

		pozbawienie praw publicznych, zakaz wstępu na imprezę masową, zakaz prowadzenia pojazdów, zakaz zajmowania określonych stanowisk, przepadek, obowiązek naprawienia szkody, nawiązka, podanie wyroku do publicznej wiadomości, wykroczenie, proces karny, Kodeks postępowania karnego, obrona konieczna, stan wyższej konieczności, sędzia, ławnicy, oskarżyciel publiczny, prokurator, oskarżyciel posiłkowy, oskarżyciel prywatny, pokrzywdzony, polska karta praw ofiary, powód cywilny, oskarżony, reprezentant strony, obrońca, adwokat, pełnomocnik, radca prawny, świadek, instytucja świadka incognito, świadek koronny, śledztwo, dochodzenie, ściganie anonimowe, ściganie imienne, przewód sądowy, wyrok, apelacja, zażalenie, kasacja – przedstawia podział przestępstw – wymienia prawa oskarżonego – omawia środki odwoławcze przysługujące stronom procesu karnego	
26. Prawo administracyjne	Uporządkowanie wiadomości dotyczących obowiązującego prawa administracyjnego w RP.	– wyjaśnia pojęcia: prawo administracyjne, administracja publiczna, akt administracyjny, organy administracji rządowej, postanowienia administracyjne, decyzje administracyjne, Kodeks postępowania administracyjnego, odwołanie, zażalenie, wznowienie postępowania, stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej, postępowanie sądowo administracyjne, Naczelny Sąd Administracyjny, skarga, skarga kasacyjna	– charakteryzuje etapy postępowania administracyjnego – wyszukuje w różnych źródłach informacji wzory zażalenia na postanowienie organu administracji – na podstawie wzoru zamieszczonego w podręczniku pisze odwołanie od decyzji administracyjnej – analizuje strukturę wzoru zażalenia na postanowienie organu administracji

		– omawia podstawowe zadania administracji publicznej – wymienia najważniejsze warunki, które decydują o ważności decyzji administracyjnej	
27. Organy i instytucje pomocy prawnej	Przybliżenie działalności organów i instytucji pomocy prawnej w RP.	– wyjaśnia pojęcia: zasada <i>ignorantia iuris nocet</i>, kancelaria prawna, notariusz, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Amnesty International, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Centrum Praw Kobiet, Stowarzyszenie Pomocy Poszkodowanym w Wypadkach i Kolizjach Drogowych Alter Ego, Rzecznik Praw Pacjenta, Centrum Informacyjne dla Niepełnosprawnych, Państwowa Inspekcja Pracy, Federacja Konsumentów, Rzecznik Finansowy, ośrodek pomocy społecznej – wymienia instytucje udzielające profesjonalnej pomocy prawnej osobom fizycznym – omawia zakres działalności radców prawnych – wymienia działające w danym regionie instytucje udzielające bezpłatnej pomocy prawnej	– określa, w jaki sposób można skorzystać z pomocy instytucji udzielających bezpłatnej pomocy prawnej – wyjaśnia, jakie warunki trzeba spełnić, aby nabyć uprawnienia adwokata, radcy prawnego lub notariusza – uzasadnia, zasadność funkcjonowania organów i instytucji ochrony prawnej
28. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.
29. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej – lekcja sprawdzająca	jw.	jw.	jw.
30. System ubezpieczeń	Zapoznanie z systemem	– wyjaśnia pojęcia: system ubezpieczeń społecznych, ubezpieczenia emerytalne, Fundusz	– charakteryzuje rolę ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego lub wypadkowego

społecznych w RP	ubezpieczeń emerytalnych, rentowych, wypadkowych i chorobowych w RP.	Ubezpieczeń Społecznych (FUS), Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), Otwarty Fundusz Emerytalny, Pracownicze programy emerytalne (PPE), Pracownicze Plany Kapitałowe (PPK), Indywidualne Konta Emerytalne (IKE), Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE), Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), ubezpieczenia rentowe, ubezpieczenia chorobowe, ubezpieczenia wypadkowe, świadczenia rehabilitacyjne – wymienia podstawowe zadania ZUS – wyjaśnia, jakie cele postawiono dla ubezpieczeń chorobowych i wypadkowych	– charakteryzuje poszczególne filary ubezpieczenia emerytalnego w Polsce – uzasadnia, celowość funkcjonowania w Polsce systemu ubezpieczeń społecznych
31. Ochrona zdrowia	Zapoznanie z polityką społeczną w zakresie ochrony zdrowia i ubezpieczeń zdrowotnych.	– wyjaśnia pojęcia: ochrona zdrowia, ubezpieczenia zdrowotne, Ministerstwo Zdrowia, Narodowy Fundusz Zdrowia, Państwowa Inspekcja Sanitarna (tzw. Sanepid), Państwowa Inspekcja Farmaceutyczna (PIF), Rzecznik Praw Pacjenta, Elektroniczna Weryfikacja Uprawnień Świadczeniobiorców (eWUŚ), lekarz podstawowej opieki zdrowotnej (tzw. lekarz rodzinny), laboratorium diagnostyczne, Państwowe Ratownictwo Medyczne (PRM), centra urazowe, oddziały szpitalne, Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ), ubezpieczenia prywatne – omawia najważniejsze zadania Narodowego Funduszu Zdrowia – wymienia i charakteryzuje zadania kontrolne innych instytucji w RP poza Ministerstwem	– wyszukuje w internecie formularz wniosku o EKUZ, i wypełnia go oraz planuje dalsze działania w celu uzyskania tej karty – charakteryzuje zasady, na których opiera się polski system ubezpieczeń zdrowotnych – wyjaśnia i ocenia zadania Elektronicznej Weryfikacji Uprawnień Świadczeniobiorców (eWUŚ) – analizuje swoje działania i sposób skorzystania z publicznej opieki zdrowotnej w różnych sytuacjach chorobowych i dniach tygodnia

		Zdrowia	
32. Walka z bezrobociem i wykluczeniem społecznym	Określenie metod walki z bezrobociem i wykluczeniem społecznym.	– wyjaśnia pojęcia: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Spraw Społecznych, wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy, bezrobocie, poziom bezrobocia, prace interwencyjne, roboty publiczne, staże u pracodawcy, podjęcie działalności gospodarczej, szkolenia dla bezrobotnych, programy pasywne, powiatowy urząd pracy, Zielona Linia Centrum Informacyjno-Konsultacyjnego Służb Zatrudnienia, wojewódzki urząd pracy, Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej, wykluczenie społeczne, Partnerstwo na rzecz osób z niepełnosprawnością – wymienia główne przyczyny bezrobocia w Polsce – omawia podstawowe zadania powiatowego urzędu pracy	– charakteryzuje metody walki z bezrobociem – wyszukuje w internecie stronę najbliższego powiatowego urzędu pracy – przedstawia i ocenia podejmowane przez najbliższy powiatowy urząd pracy działania w celu ograniczenia bezrobocia – na podstawie źródła statystycznego z podręcznika wskazuje po trzy województwa o najwyższym i najniższym poziomie bezrobocia – uzasadnia słuszość działalności instytucji i organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz przedstawia kilka przykładów ich działalności
33. Kształcenie ustawiczne	Zrozumienie idei kształcenia ustawicznego – uczenia się przez całe życie.	– wyjaśnia pojęcia: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, szkoła branżowa, egzamin maturalny, wyższe szkoły zawodowe, studia I stopnia, licencjat, inżynier, wykształcenie wyższe zawodowe, kształcenie ustawiczne, EURES – Europejskie Służby Zatrudnienia, szkoły dla dorosłych, centra kształcenia ustawicznego, ośrodki doskonalenia zawodowego, kursy zawodowe, e-learning, samokształcenie, uniwersytet trzeciego wieku – omawia możliwości dalszego kształcenia po ukończeniu szkoły branżowej I stopnia	– wyszukuje najbliżej położoną wobec miejsca zamieszkania wyższą szkołę zawodową – wyjaśnia, jakie kierunki studiowania oferuje wyższa szkoła zawodową w najbliższej okolicy – analizuje w jaki sposób można uzupełnić, zmienić kwalifikacje, zdobyć nową wiedzę i umiejętności – uzasadnia, że należy uczyć się przez całe życie

		– wymienia założenia reformy polskiego systemu oświaty	
34. Wybrane problemy polityki publicznej w RP – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.
35. Wybrane problemy polityki publicznej w RP – lekcja sprawdzająca	jw.	jw.	jw.